

KAN VI IKKE GØRE DET BEDRE?

DANMARKS INDSAMLING LILLE LAND, STORT HJERTE

Af Bjørn Førde, forfatter og oplysningsarbejder

Jeg har tilbragt mere end 50 år i udviklingsmiljøet, og selvom en del år er gået med at lede og administrere programmer og projekter både hjemme og ude, så betragter jeg mig selv som *oplysningsarbejder*. At forklare verdens tilstand til danskere, som ikke har samme muligheder, som jeg har haft, for at rejse rundt i verden og sætte sig ind i forholdene, har været mit privilegium siden midten af 1970'erne, som redaktør, forfatter og foredragsholder.

At bekymre sig om Danmarks Indsamlingen forekommer mig derfor helt naturligt. Denne aften på den første lørdag i februar har gennem de sidste 15 år trods alt været mange hundrede tusinde danskeres vigtigste kilde til oplysning om verdens tilstand på udviklingsområdet, og også deres mulighed for at bidrage til at gøre tilværelsen en smule bedre for verdens fattige.

Kombinationen af *oplysning* og *indsamling* er en central del af fortællingen om Danmarks tilgang til det internationale udviklingssamarbejde siden starten af 1960'erne. Sådan bør det fortsat være. Men det forudsætter, at vi gør os umage med at holde tungen lige i munden og sikrer os, at alvorlige og vanskelige temaer præsenteres på en sandfærdig og anstændig måde, og at vi ikke forfalder til at omdanne showet til en markedsplads for tant og fjas.

Det er desværre, hvad jeg har oplevet i de senere år. For meget uanstændigt og upassende tant og fjas, og for lidt solid, oplysende og anstændig oplysning til de mange seere. Derfor har jeg siden slutningen af 2017 forsøgt at råbe arrangørerne op – de ansvarlige for showets udformning, Danmarks Radio som vært for showet, og de 12 deltagende organisationer.

Foreløbig uden held. Showet er blot blevet værre og værre! Det er der mange gamle venner i udviklingsmiljøet, som er enige i. Jeg tror også på, at mange af de ansvarlige chefer i de 12 udviklingsorganisationer, som nyder godt af de indsamlede midler, er enige med mig. Ja, det ved jeg positivt, at de er, men det har jeg ikke mulighed for at dokumentere.

Jeg forestiller mig, at de fleste NGO-repræsentanter inderst inde er lige så bekymrede for indsamlingsshowets form og indhold, fokuseret som det er på at få så mange som muligt med på en kigger, og så mange indsamlede penge som muligt. Men de er parate til at acceptere en oplysningsprofil, som helt åbenbart strider mod principper og etikker, miljøet ønsker at praktisere, fordi de har brug for en andel af de indsamlede midler, og fordi indsamlede midler er nøglen til den øvrige finansiering, de modtager fra udenrigsministeriet.

Det er let at sidde på sidelinjen og kritisere, det er jeg pinligt bevidst om. Det er svært at sige nej til midlerne, selvom der måtte være enighed om, at oplysningen burde være bedre.

Men det forekommer mig, at lederne af de involverede NGO'er har langt større indflydelse, hvis de tog sagen alvorligt. Det kan umuligt passe, at de er stolte over at stå på mål for den ramme, de og deres organisationers arbejde bliver anbragt i, når alvorlige problemstillinger og indsatser presses ind i sprækkerne imellem hektisk begejstrede studieværter og lodtrækning om store biler med masser af bagagerumsplads til kilovis af mere eller mindre problematiske forbrugsvarer.

Uanset hvad, så må tiden omsider være inde til, at de gør det klart, hvordan de vurderer deres deltagelse.

***

På det seneste er der åbnet en samtalekanal til nogle af de personer, som er ansvarlige for planlægningen af indsamlingen. Det sætter jeg pris på.

Min hensigt er ikke at lukke den årlige Danmarks Indsamling. Jeg ønsker at ændre den, på nogle punkter ret radikalt. Og jeg er stadig overbevist om, at det er muligt, uden at der kommer færre penge i kassen.

Som et bidrag til den videre samtale frem mod Danmarks Indsamling 2023 har jeg besluttet at samle mine skrivelser. De er ikke redigeret i nævneværdigt omfang, hvilket bl.a. betyder, at der er en del gentagelser undervejs. Det må den tålmodige læser leve med.

Og så skal jeg for god ordens skyld understrege, at jeg ikke er den eneste, som har skrevet kritisk om indsamlingen. Det har mange andre gjort, også lang tid før jeg gik i gang. Tak for det! Jo flere stemmer, jo bedre.

DANMARKS INDSAMLING
LILLE LAND, STORT HJERTE

Februar 2020

**DANMARKSINDSAMLINGEN:
FØR, NU OG MÅSKE OGSÅ I FREMTIDEN**

Notat udarbejdet til Udenrigsministeriet efter Nairobi-klubbens møde med den nye udviklingsminister, Rasmus Prehn. Danmarks Indsamling ét af de mange punkter, som blev drøftet.

Der blev op gennem 60'erne gjort en masse for at folkeliggøre bistandsindsatsen, nu hvor Danmark fik sin første lov om bistand til og udviklingssamarbejde med udviklingslandene.

Allerede i 1961, inden loven var en realitet, skrev Mellemfolkeligt Samvirke (MS) til statsminister Viggo Kampmann og foreslog en bredt anlagt oplysnings- og indsamlingskampagne. Bistand til ulandene var noget nyt. Statsministeren var positiv. Arbejdet gik i gang. Der blev nedsat et arbejdsudvalg og senere et præsidium af fremtrædende personer.

Den første *Danmarks Indsamling* var en realitet.

Logistikken lå hos MS, men mange andre organisationer var med. Der blev dannet 463 lokalkomiteer, og mindst 1.400 skoler deltog i "*Danske Skolers Ulandshjælp*" for at samle penge ind til skolebyggeri i Marokko. En folder med oplysninger om de ni projekter, man efterfølgende ville støtte, blev udsendt i 1,6 mio. eksemplarer. Der blev lavet plakatkonkurrence, vandrestillinger og kortfilm til biograferne.

Radio og fjernsyn deltog, med masser af både oplysende og underholdende indslag. Skriverierne i dagbladene plus fag- og foreningspressen var massive. Der var i sandhed tale om en landsindsamling, som mobiliserede hele landet.

Ja, snarere end en *indsamling* kan man i virkeligheden nærmest tale om en *samling omkring en sag*.

KRONER OG ØRE

Det endelige resultat blev 12 mio. kr., svarende til cirka 140 mio. kr. i nutidspenge. Regeringen havde besluttet at doble op, så i alt blev det til 24 mio. kr. – 280 mio. målt i dagens værdi.

For de mange enkeltpersoner og organisationer, der var med til at gennemføre indsamlingen, var pengene ikke det afgørende. Det var mindst lige så vigtigt, at Danmarks nye program for hjælp til udviklingslandene nu var blevet placeret centralt i den folkelige bevidsthed.

Her er det fristende at sammenligne Danmarksindsamling anno 1962 med Danmarks Indsamling anno 2017, altså 55 år senere. Og stille spørgsmålet:

Kan man med overbevisning påstå, at den Danmarks Indsamling, som nu om dage toner frem på skærmen en gang om året, i februar, spiller nogen betydningsfuld rolle?

Nej, ikke efter min mening, desværre! Men det kunne og burde være anderledes, og det burde de involverede aktører bekymre sig om.

Jeg har i en del år oplevet Danmarks Indsamlingen som et show, der har mistet pusten og perspektivet. Der er derfor brug for at give den årlige samling af danskerne foran tv-skærmen nyt indhold og form, for der er stadig brug for samling og viden om globale forhold.

Beviserne imod en fortsættelse af indsamlingen i sin nuværende form tårner sig op. Både form og indhold modarbejder formålet, som er at samle penge ind og gøre os klogere på verdens tilstand.

Mange før mig har peget på, at indsamlingens nuværende form er *uærdig*, både for danskerne og bidragsyderne, og bestemt også for de sultne modtagere i Afrika. Kombinationen af show og indsamling bidrager ikke konstruktivt til vores muligheder for at forstå den verden, der skaber og fastholder fattigdom, ulighed og sult.

Meget tyder på, at et flertal af danskere foretrækker at levere deres hjælp gennem de organisationer, de til daglig støtter. Danmarks Indsamlingen er derfor ikke det store økonomiske dyr i åbenbaringen, som den gøres til. For organisationerne må det være en god nyhed, for det siger noget positivt om effekten af det daglige og direkte samarbejde med bidragsyderne.

Desuden tyder meget på, at det ikke er realistisk at indsamle mere end i omegnen af 100 millioner [det blev til 90 millioner i 2017, 71 millioner i 2019, og 82 millioner i 2020]. Det batter ikke voldsomt i disse tider.

FASTHOLDER GAMLE STEREOTYPER

Man kan med en vis ret hævde, at beløbets størrelse nærmest virker provokerende, når det måles i forhold til de mange hundrede millioner, der siden 2001, da Anders Fogh Rasmussens regering kom til, er skåret på den del af den statslige udviklingsbistand, som går til fattige i udviklingslande. Eftersom den officielle bistand også er *vores* penge, indsamlet via skattebilletten, må det være legitimt at foretage denne sammenligning.

Men mest tragisk er nok, at det nuværende indsamlingsformat bidrager til at fastholde forgangne tiders stereotyper. Vi præsenteres for Afrika som et kontinent, hvor der stort set ikke sker noget positivt, medmindre vi mod betaling fyrer titusindvis af mere eller mindre fantasifulde gode gerninger af, og sender pengene ud via de humanitære organisationers netværk.

Det burde de ansvarlige i DR vide ikke passer. Med mit kendskab til de deltagende private organisationer er jeg sikker på, at de i hvert fald ved, at det er noget sludder.

Alligevel gennemførte de i 2017 for ellefte gang et show, som virkede træt og udtømt for idéer. Listen over temaer siden starten i 2007 viste, at vi har

været igennem det meste på den humanitære hitliste én eller flere gange – børn, familier, unge, kvinder og mødre, når det gælder modtagerne; aids, uretfærdighed og fattigdom, når det gælder temaer; og som regel står Afrika ikke overraskende i centrum, bortset fra at Haiti var med i 2010 på grund af jordskælvet.

I lanceringsmaterialet op til indsamlingen blev det nævnt, at der i årene fra 2007 til og med 2016 blev indsamlet 869 millioner. Et pænt stort beløb, bestemt. Men mit bud vil være, at der med et statsligt bistandsbudget på 15 milliarder om året næppe er tale om mere end cirka en halv procent af den officielle bistand i denne periode.

Den slags beløb har naturligvis også betydning, når man ser på de over syv millioner mennesker, som indsamlingen officielt påstår har haft glæde af pengene. Det svarer til i gennemsnit 125 kr. til hver modtager, hvis vi er venlige og tager udgifter til administration og lignende med. Penge som sagtens kan gøre en forskel.

Men beløbet er i sig selv ikke noget overbevisende argument for at fortsætte som hidtil. Især ikke hvis jagten på at indsamle penge på finurlige måder ikke balanceres med menneskelig værdighed og solid dansk folkeoplysning.

Lad mig gøre det klart: Jeg har ikke noget imod indsamlinger! Skruet sammen på den rigtige måde kan en *landsdækkende* indsamling være med til at skabe en fællesskabslignende fortælling om vores, Danmarks og danskernes, rolle i en ulige, ubalanceret, uretfærdig og uoverskuelig verden.

Den slags fortællinger har vi evnet at skabe sammen før i tiden. Politikere og civilsamfund i fællesskab. Hvorfor skulle vi ikke kunne gøre det igen, uden at det virker pinligt?

Selvfølge var situationen en anden, da folk i MS i 1961 skrev til statsminister Viggo Kampmann og foreslog en bredt anlagt oplysnings- og indsamlingskampagne. Bistand til ulandene var noget nyt. Kampmann var personligt engageret i emnet og kom med et positivt svar. Så gik arbejdet i gang. Der blev nedsat et arbejdsudvalg og senere et præsidium af fremtrædende personer. *Landsindsamlingen Danmarks U-landshjælp* var en realitet.

SANDHEDEN OM SULTEN?

Det gør indtryk at læse om den oplysningskampagne, som blev udført for et halvt århundrede siden, når man ser nærmere på oplysningsdelen af indsamlingen i 2017, hvor temaet og budskabet var, at *intet barn må sulte*.

Dette er også mål nummer to blandt de 17 mål, som det internationale samfund i FN er blevet enige om, at vi alle skal bidrage til at realisere i 2030. Målet handler ikke blot om at stoppe sulten, men om bæredygtig fødevarerikthed og ernæring samt fremme af landbrug på en bæredygtig måde.

Sultens karakter og struktur er måske ét af de bedste eksempler på et tema, som vi ved uendelig meget om. Vi blev alle sammen meget klogere på *sultens geografi*, da bogen af samme navn udkom på dansk i 1972, skrevet af *Josué de Castro*, en brasiliansk læge, geograf, forfatter og diplomat, som gennem hele sit

liv arbejdede med at forstå og forklare årsagerne til, at så mange mennesker sulter, når vi nu har mad nok.

For mad *har* vi jo nok af! Det er vi for mange år siden blevet enige om er et faktum. Det er fordelingen af fødevarer, som kan forklare, hvorfor så mange stadig sulter. Plus den uhensigtsmæssige måde vi anvender en del af vores afgrøder på, som foder til svin og kvæg.

Den indiske økonom og filosof *Amartya Sen* vandt i 1998 Nobelprisen for at dokumentere, at sult i moderne tid typisk *ikke* var et resultat af mangel på fødevarer, men snarere et spørgsmål om problemer med *fordeling* af fødevarerne på grund af manglende infrastruktur og/eller dårlig regeringsførelse. Samme erkendelse som Josué de Castro var kommet frem til.

Også danske forskere og praktikere har bidraget. Et eksempel er den internationalt anerkendte *Ester Boserup*, som især skrev om befolknings- og landbrugsudvikling, med fokus på kvindernes særlige rolle.

Jeg mener ikke, at jeg undervejs i optakten til showet i januar 2017, og specielt ikke under selve showet, overhovedet blev tilbudt bare en lille antydning af, at vi med *sult* står over for politiske forhold og måder at investere og producere på, nationalt og globalt.

Forhold som kræver langt mere end *individuelle gode gerninger*.

Ikke et kvæk om ulige jordfordeling, opkøb af frugtbar landbrugsjord af udenlandske statslige og private selskaber, for at producere foder til den kvægekultur, vi har udviklet i vores del af verden, snarere end at dyrke sund mad til fattige mennesker.

Ikke et ord om hvordan fx. landbrugsordningerne, der støtter de rige europæiske landes landmænd, kan ende med at ramme de fattige udviklingslandes småbønder, som ikke har de samme gunstige støtteordninger i ryggen.

Ikke ét eksempel på den daglige, stille, men vedholdende undertrykkelse, som politiske og økonomiske eliter er ansvarlige for. De samme eliter, som ved højtidelige lejligheder kræver, at vi skal hjælpe dem, når sultkatastrofen rammer, samtidig med at de på udemokratisk og korrump vis sikrer egne interesser.

Ikke én eneste understregning af, hvordan menneskeskabte klimaforandringer, som vores del af verden bærer hovedansvaret for, er med til at gøre kampen mod sult endnu vanskeligere i nogle af verdens i forvejen mest sårbare lande, ikke mindst i Afrika.

FATTIGDOMMEN KAN GODT FORKLARES

Der er ingen grund til at beklukke oprigtigheden hos de mange kendte, som brugte tid og begejstring på at rejse ud og opleve sulten på tæt hold. Ingen af os, heller ikke de af os, som har rejst og boet mange år i forskellige dele af den fattige verden, er immune over for mødet med en trøstesløs hverdag. Smerten og håbløsheden i børns øjne er ikke noget, man nogensinde vænner sig til.

Men jeg vil hævde, at disse beretninger havde stået stærkere, hvis de var blevet formidlet som en del af den større sammenhæng, de rettelig indgår i. Det ville ikke have krævet nogen stor investering at beskrive denne sammen-

hæng. Som man gjorde i 1962, kunne man også investere lidt for at øge kendskabet til *sultens geografi* hos de mennesker, som var indsamlingens ansigter på tv-skærme og sociale medier.

Jeg medgiver, at man kan finde masser af god information på de enkelte organisationers hjemmesider, herunder også analyser, der peger på nogle af årsagerne. Men hvis man ikke ved en del i forvejen, efterlades man alt for ofte med en fornemmelse af, at den stille katastrofe er *uundgåelig*, noget der bare kommer væltende, ikke er skabt af hverken globale strukturer eller menneskers bevidste handlinger.

Indsamlingens lille tegneserie, *Sulten der æder alt*, bekræftede på sin vis forestillingen om sult som noget uforklarligt. Den handlede om et *monster*, som konstant gnaver og aldrig går væk, spiser lille Mais fedt og væv, vil have mere og mere og vokser sig større og større. Men Mais forældre kan ikke gøre noget, de kan ikke skaffe den mad, der er brug for. De kan ikke tæmme eller fjerne monsteret.

Derfor dør tre millioner børn hvert år af sult, kan man forstå. Speakerstemmen konstaterer, at det ikke kan være rigtigt.

Hvilket det altså heller ikke er!

Som nævnt er det ikke et upersonligt monster, som skaber den sult, der ender med at koste millioner af børn livet. I alle de lande, der blev samlet ind til, var der 'gode' forklaringer på, hvorfor sulten stadig er et problem. Det havde lille Mai ikke den store glæde af at høre om, men det mener jeg, at indsamlingen skyldte os andre at forklare.

Derfor: Snarere end en *Danmarks-indsamling* har vi i dag brug for en *Danmarks-samling* om globale udfordringer, som vi med vedtagelsen af FN's globale bæredygtighedsmål for 2030 har forpligtet os til at løse, i samarbejde med alle andre lande, rige som fattige. Det kan være sulten, klimaændringerne, flytningestrømmene, uligheden, arbejde til de unge, kvinders rettigheder. Der er nok at tage fat på.

Her vil jeg ikke komme med et konkret bud på temaer, men pege på nogle principper for en ny slags indsamling:

INGEN INDSAMLING AF PENGE

Tiden er inde til at droppe indsamlingen af penge. Det kan organisationerne tage sig af i deres daglige arbejde (gerne kombineret med, at regeringen øger den officielle bestand).

Formålet skal ikke være *penge*, men derimod at skabe *forståelse* for nødvendigheden af *global solidaritet* omkring fælles udfordringer, plus gerne *begejstring* hos både unge som ældre.

Sikkert er det i hvert fald, at vi ikke har brug for at spille vores tid på pjattet reklamering for bilmærker og andet, kombineret med varierende grader af pinlighed, når firmaerne via telefon eller på scenen skal forklare deres grundelse for at yde et bidrag.

Som om det ikke er indlysende for alle, der ser med.

FOKUS PÅ IDÉER OG BEGEJSTRING

Vi har brug for at udvikle idéer og skabe begejstring omkring det, vi i fællesskab kan gøre, som enkeltpersoner, lokalsamfund, nation og klode.

Snarere end at høre om kendte danskeres første møde med sultens ansigter, skal vi lytte til de mange, som ved noget om temaet, og som brænder for at gøre en forskel.

Ville det ikke være mere spændende og relevant at høre *Mette Frederiksen* ringe til Etiopiens Nobelpriisvindende *premierminister*, den danske *udviklingsminister* snakke med chefen for FN-organisationen *UNDP*, og et par af de danske ulandsorganisationers ledere ringe til deres partnere i Langtbortistan?

INVOLVER ALLE ORGANISATIONER

Der findes ikke blot tolv, men mere end 300 ulandsarbejdende organisationer i Danmark, som arbejder med at fortælle, forklare og forandre.

De store organisationer har masser af ansatte og et veldrevet maskineri til at skaffe medlemmer på mangfoldige kreative (og undertiden irriterende) måder, plus kontorer i udvalgte ulande. De helt små laver regnskab i køkkenet og tager en gang om året på besøg hos venskabs-landsbyen.

90 pct. er små, og de har hver især ikke voldsomt mange medlemmer. Men de medlemmer, de har, er dedikerede i en grad man kun gør sig begreb om, når man har lært dem at kende.

Det giver mening at samle hele det danske globale landskab om denne opgave. Når der ikke længere er penge involveret, burde der ikke være noget problem med at inkludere alle.

DERES EGNE ANSIGTER OG STEMME

Vi er nødt til at indse, at forandringer først og fremmest skabes af folk lokalt, i udviklingslandene. Vores rolle er at støtte og hjælpe, især med gode idéer, men bestemt også med penge.

Scenen skal derfor fyldes med ansigter og stemmer fra de lande, vi har valgt at samarbejde med. De kan fortælle os, bedre end de danske 'ambassadører' og kendisser, som for nogles vedkommende vælter rundt mellem det ene arrangement efter det andet.

Men lad da gerne for min skyld de danske personligheder tage rundt i Danmark sammen med stemmerne og ansigterne fra Syd, for at deltage i lokale middage og forsamlingshusmøder.

Det virker. Det ved vi fra "gamle dage". Trods vores liv på de sociale medier er mange danskere stadig glade for det direkte møde, og det er mere værdigt end det andet pjat.

DANMARKS INDSAMLING

LILLE LAND, STORT HJERTE

Februar 2021

HVOR BLEV DEBATTEN AF?

Kommentar efter Danmarks Indsamling 2021

Danmarks Indsamlingen lanceres med et slogan om "*lille folk, stort hjerte*". Men er det nu også så indlysende rigtigt?

Jeg havde pålagt mig selv den tvivlsomme udfordring at lade fjernsynet være tændt frem til sidste sekund på den fem timer lange og mestendels ked-sommelige maraton, som årets Danmarks Indsamling udviklede sig til.

Det betyder ikke, at jeg så det hele. Jeg orkede ganske enkelt ikke at lytte til alle de mange tvivlsomme indslag, hvor forbrugersamfundets ucharmerende ansigter dukkede frem.

Men jeg var vågen, da værterne til sidst dansede rundt på scenen og kappedes om at udtrykke begejstring over resultatet på 120 millioner. Som bestemt var langt over resultatet i 2020.

Men var det så fantastisk, som begejstringen kunne tyde på?

Er 120 millioner fordelt på 12 organisationer, fratrukket udgiften til at afholde det såkaldte DR1-show, særligt imponerende?

Er det nok til at retfærdiggøre, hvad indsamlingens slogan påstår: *et lille land med et stort hjerte*?

Hvor meget er 120 millioner egentlig?

HVAD BLEV DER SAMLET IND TIL?

For de børn, familier og lokalsamfund, som kommer til at opleve, at deres tilværelse bliver bedre som følge af et projekt, kan det sagtens opleves som en imponerende humanistisk kraftanstrengelse. Et lys i mørket i skyggen af pandemien.

Men de *21 bruttokroner*, som hver dansker bidrog med, er ikke specielt imponerende. Slet ikke målt i forhold til de pandemipakker, vores regering har tilbudt danskerne. Slet ikke i forhold til de *3.255 bruttokroner* hver eneste dansker har leveret til minkavlerne over skatten. Og heller ikke i forhold til de *milliarder af bistandskroner*, som gennem de senere år er blevet sparet af regeringer med forskellige farver.

Jeg har i månederne op til indsamlingen og igen dagen efter forsøgt at få et indtryk af, om dette tema – og andre relevante indsamlingstemaer – er noget, man bekymrer sig om og diskuterer på organisationernes hjemmesider.

Mit indtryk er, at det *ikke* er tilfældet. Det kan næsten virke, som om organisationerne sætter en ære i, at indsamlingen *ikke* bliver diskuteret. Fordi de helst vil snakke om deres egne projekter, som de løbende samler ind til? Fordi de selv finder formen fornærmende og forældet? Eller fordi...?

På indsamlingens hjemmeside kan man læse følgende, som sammen med det tidligere nævnte slogan udgør en form for selvforståelse [min kursivering]:

”Danmarks Indsamling gør en *enorm* indsats i verdens fattigste områder, hvor behovet er størst. Derfor formulerer organisationerne hvert år 12 projekter inden for et *specifikt* tema, så Danmark og Danmarks Indsamling i fællesskab løfter et *helt* område.”

En ”*enorm*” indsats til et ”*helt område*”?

Jeg mener ikke, at man med rimelighed kan betegne indsatsen som *enorm*. Heller ikke snakken om et *specifikt* tema finder jeg holder vand, medmindre man mener, at brede formuleringer om, at det sker i skyggen af pandemien, retfærdiggør formuleringen.

Min læsning af organisationernes projekter ser sådan ud:

CARE vil i Laos arbejde med klimaplaner.

Dansk Folkehjælp vil støtte skoler i fattige kvarterer i Uganda.

DRC Dansk Flygtningehjælp vil beskytte syriske flygtningebørn.

Folkekirkeens Nødhjælp vil bl.a. sikre rent vand til børn i Nepal.

Læger uden Grænser vil drive to hospitaler i byen Mosul i Irak.

Mellempfolkeligt Samvirke vil etablere et ungehus for piger i Zimbabwe.

Oxfam IBIS vil lave undervisning om klimaforandringer i Colombia.

PlanBørnefonden vil i Togo og Mali forbedre 0-5-årige børns liv.

Red Barnet vil hjælpe unge til at forsørge sig selv og deres familier i Irak.

Røde Kors vil hjælpe sårbare børn og unge i Syrien.

SOS Børnebyerne vil hjælpe sårbare børn i Rwanda.

UNICEF vil arbejde for, at flere børn i Madagaskar lever længere.

Utvivlsomt alle sammen fornuftige indsatser, som ligger i tråd med organisationernes komparative fordele. Men vel også indsatser, som i mange tilfælde næppe har en specielt overbevisende COVID-19-dimension.

HVOR VAR DE KRITISKE STEMME?

Og for resten: Hvad hørte danskerne undervejs gennem de fem lange timer om den globale COVID-19 situation, som vi alle er en del af og medansvarlige for?

Om WHO's behov for penge til at sikre global koordinering?

Om de udfordringer sundhedssystemet i fattige lande udsættes for?

Om korruption med COVID-19-midler, som flere lande har oplevet?

Om de kønne ord om at sikre de fattige vacciner?

Om hvorfor *vi* har raget alt for mange doser vaccine til os?

Hvorfor var der ingen kritiske stemmer?

Hvor havde man fundet plads til at smugle en kritisk stemme ind, som kunne risikere at ødelægge den festlige stemning? Jeg spørger bare.

Og måske vigtigere ud fra en etisk betragtning: Hvor blev omtalen af organisationernes *partnere* af?

Statsministeren nævnte dem ikke.

Udviklingsministeren nævnte dem ikke.

Organisationsrepræsentanterne nævnte dem ikke.

Hvorfor ikke?

Vi har trods alt i NGO-verdenen fremhævet vores partnerskabstilgang siden starten af 90'erne, da vi erkendte, at bæredygtig udvikling ikke var noget *vi alene* kunne skabe. Hvorfor har vi tilsyneladende så svært ved at dele æren for vores indsatser med de lokale, som besidder mere end almindelig viden om de lokale udfordringer, og som gennem deres engagement gør det muligt at bruge de 21 kr. fra gennemsnitsdanskeren på fornuftig vis.

VI MÅ TAGE PARTNERNE ALVORLIGT

Danmarks Indsamling (fra et lille land med et stort hjerte) er årets største oplysningsindsats fra DR og organisationer til danskerne. Kan vi virkelig i 2021 være bekendt at gøre det på denne måde?

Det mener jeg ikke. Men snarere end at ændre lidt her og der, foreslår jeg, at selve grundtanken gentænkes.

Hvorfor primært samles om at vinde biler, kurophold og påskeæg? Hvorfor ikke flytte vægten fra pengemæssig INDSAMLING til idémæssig SAMLING – omkring de fælles globale udfordringer, som statsministeren kan drøfte med en kollega fra samarbejdsland X, udviklingsministeren drøfte med sin kollega i samarbejdsland Y, og organisationernes repræsentanter snakke med deres partnere rundt om i verden om.

Er det umuligt at forestille sig, at danskerne fra det lille land med det store hjerte synes, det kunne være spændende (når pandemien tillader det) at 'vinde' en *oplysnings- og solidaritetsrejse* til et af Afrikas slumkvarterer eller en af Mellemøstens flygtningelejre?

Eller mener vi faktisk, at det kun er med en Audi på spil, at vi kan skabe noget der ligner folkelig forankring denne ene dag om året?

DANMARKS INDSAMLING

LILLE LAND, STORT HJERTE

December 2021

'KOSELIG' SØNDAGSSTEMNING?

Kommentar til et indlæg af Stig Jensen i Globalnyt.

Da jeg læste artiklen om 'fattigdomsporno' og så billederne af Kronprinsesse Mary fra Burkina Faso i Her & Nu, kom jeg til at tænke på et foto fra starten af 1960'erne: den høje uniforms- og medaljeklædte Kong Frederik IX side om side med Tanzanias elegante jakkeklædte Præsident Julius Nyerere, på vej fra flyet til ankomstbygningen i Kastrup lufthavn, med den unge afrikanske stats embedsmænd og deres dokumentmapper ventende i baggrunden, sådan som protokollen foreskrev.

SANDHEDEN OM UDVIKLINGSSAMARBEJDET

Jeg mødte Nyere flere årtier senere på Mellemfølkeligt Samvirkes træningscenter udenfor Arusha. Han omtalte sit første møde med Danmark som præsident med stor taknemmelighed. Den beskedne skolelærer betragtede det som et udtryk for respekt og anerkendelse, at Kong Frederik personligt mødte op i lufthavnen. Nyerere vidste naturligvis, at det var en socialdemokratisk statsminister og regering, som havde valgt Tanzania som ét af dansk udviklingsbistands første samarbejdslande. Alligevel satte han stor pris på, at kongedømmet Danmarks folkekære førstemand mødte op.

Det var starten på en lang 'kærlighedsaffære', som det også var tilfældet med fx Kenya, Uganda, Mozambique, Zambia, Zimbabwe, Ghana, Nepal, Bhutan, Bangladesh og Bolivia. Massevis af danskere har i årenes løb været udsendt som frivillige, rådgivere, eksperter eller ambassadepersonale til disse lande. Danske folketingsmedlemmer har været på besøg. Jeg vil gætte på, at de fleste af landene har haft besøg af en repræsentant for den kongelige familie, i forbindelse med statsbesøg, eller når en dansk NGO med en kongelig protektor har været på rejse.

Denne lidt lange indledning for at forklare, hvorfor jeg på den ene side er principielt enig med Stig Jensens betragtninger og bekymringer omkring brugen af 'kendisser', men også mener, at brugen af kongelige trods alt har en mere fornuftig og legitim karakter. De indgår på en anden måde end kendisser i vores partners forståelse af, hvilken slags land og samfund, Danmark er. Det gør kendisser naturligvis også, men næppe på en lige så indlysende måde for vores partnere, som tilfældet er med de kongelige.

For alle kategorier af udsendte må imidlertid gælde, at de skal forholde sig respektfuldt, ærligt og anstændigt til de institutioner og personer, de mødes med. Det er langt fra altid tilfældet, og det er sikkert heller ikke altid med vilje. Især synes jeg, at vi alt for ofte 'glemmer' at nævne alle dem, vi samarbejder med og er helt afhængige af.

Hvorfor har vi så svært ved at fortælle danskerne sandheden om, hvordan udviklingssamarbejdet reelt fungerer?

Fx at intet af det, vi tilbyder, gør nogen forskel uden DEM; at alt det, vi bidrager med, skam også kommer OS til gavn, økonomisk som kulturelt.

Måske sværest: hvorfor forklarer vi eksempelvis ikke, at vores klimabilstand blot er en beskeden afbetaling på den GÆLD, vi gennem årtier har oparbejdet gennem vores store og aldeles u-bæredygtige klimaaftryk?

LIDELSE MIDT I SØNDAGSTEMNINGEN

Værst kommer det i min optik til udtryk, når den årlige Danmarks Indsamling løber over skærmen, i et format, som bidrager til at fastholde forgangne tiders stereotyper. Vi præsenteres (ind imellem også af kendisser) for Afrika som et kontinent, hvor der stort set ikke sker noget positivt, medmindre VI mod betaling fyrer titusindvis af mere eller mindre fantasifulde gode gerninger af, og sender pengene ud via de deltagende humanitære organisationer.

Det burde de ansvarlige i DR vide ikke passer. Med mit kendskab til de deltagende private organisationer er jeg sikker på, at de i hvert fald ved, at det er noget sludder. Jeg har i flere år forsøgt at råbe op om dette, uden held. Organisationerne har åbenbart ikke lyst til at snakke om det. DR er ikke let at få i tale. Ministerium og minister tror jeg fornemmer, at der bør gøres noget, men hvordan, det skal gøres, er straks sværere.

Så hvorfor ikke lade os inspirere af én af vores nære top-fem venner, som ligger over os i bistandsprocent, også når de borgerlige partier sidder ved roret og bestyrer oliemilliarderne. Norge naturligvis. Som for mindre end en

måned siden gennemførte den årlige TV-aktion. Den indbragt 243 norske millioner, som trods den norske kroners værdi beløber sig til godt 180 millioner, cirka det dobbelte af Danmarksindsamlingen.

Journalisten Anne Håskoll-Haugen har i det norske Bistandsaktuelt fortalt levende om udfordringen i at skrive om *”balancegangen mellem at vise lidelse på tv og samtidig skabe ’koselig’ søndagsstemning hjemme i dagligstuen”*. Hun spidder seancen på denne måde, som vel ikke er så forskellig fra vores indsamling:

”Og slik har vi endt opp i dette helt vilt absurde opplegget hvor det kryssklippes mellom jenter som tvangsgiftes (årets tema), norske komikere som tøyser og fjåser rundt på scenen, uskikkelige valper som løper hinderbane og norske barn som jubler og løper om kapp for å samle inn penger. Et utrolig pussig opplegg, hvor NRK for noen timer legger alle journalistiske prinsipper til side for å ta over jobben som polert markedsføringskontor for årets utvalgte organisasjon. Dette er kvelden kjendiser blir journalister og journalister underholdningsmaskiner.”

MÆRKElige NORDMÆND

Den engelske indsamlingsorganisation *Comic Relief* har, som påpeget i Globalnyt, lovet aldrig mere at bruge omrejsende kendisser til at indsamle penge.

Den tanke gjorde TV-aktion 2021 til virkelighed. Det var pengenes modtagere, som fik lov til at fortælle, og de blev interviewet af journalister fra deres eget land, som vidste hvad det handlede om. Der var ingen norske kendisser (komikere, skuespillere, sangere, bloggere eller reality stjerner), som interviewede de fattige, mens de (altså kendisserne) havde tårer i øjnene.

Som mit navn antyder, har jeg norske aner, og jeg fulgte derfor TV-aktionen på skærmen. Ligesom den norske journalist fik jeg i løbet af aftenen en fornemmelse af, at NRK aldrig mere vil sende en norsk kendis til et fattigt land for at lade sig forskrække over verdens elendighed. Tak for det!

Tør man tro på, at vi allerede ved Danmarksindsamling 2022 vil opleve det samme?

Vel ikke rigtigt, for det er ikke første gang, vi har denne type debat, som Stig Jensens bemærkninger nu igen foranlediger.

Ofte er kritikken blevet affærdiget med, at det vil betyde færre penge, hvis vi ikke slipper den *”koselige søndagsstemning”* løs for fuld udblæsning.

Til det kan man blot konstatere, at den norske aktion indbragte det højeste beløb nogensinde, og langt mere, end vi indsamler i Danmark.

Men måske er de der nordmænd bare lidt mærkelige!

DANMARKS INDSAMLING
LILLE LAND, STORT HJERTE

December 2021

DANMARKS INDSAMLING ANNO 2022
DEBATINDLÆG 1

Det første af tre debatindlæg i Globalnyt.

Konceptet for den årlige Danmarks Indsamling har overlevet sig selv. Hverken form eller indhold lever op til den eftertænkksomhed og anstændighed, som man bør forvente fra mennesker og organisationer i Danmark, "det lille land med det store hjerte", som indsamlingen så poetisk formulerer det. Derfor bør de ansvarlige lægge kursen om.

ER VI DE BEDSTE I VERDEN?

Nogle af mine bedste venner såvel som nære familiemedlemmer påstår, at jeg har fået den årlige Danmarks Indsamling til fattige mennesker i nogle af verdens fattigste lande på hjernen.

Det må jeg give dem ret i! I hvert fald har jeg i årevis skrevet om et indsamlingsformat, som jeg finder uanstændigt og utidssvarende.

Især fordi fokus overvejende er på os selv, de privilegerede i det "lille land med det store hjerte". Alene dette usmageligt selvforherligende slogan for indsamlingen kan få mig til at råbe: "Hvad fanden har de gang i? Tror de, vi er idioter?"

For det passer jo ikke! Da slet ikke i dag.

Selvfølger er det rigtigt, at Danmark er et lille land, både i areal og befolkning. Men at vi danskere sådan i al almindelighed skulle være udstyret med et specielt stort hjerte, forekommer i stigende grad at være vanskeligt at føre bevis for. Medmindre vi, som ministre og ordførere noget forstemmende gør nærmest per refleks, når de henviser til, at vi er ét af de få (fire-fem stykker) vestlige lande, som lever op til FN's beskedne mål om et globalt udviklingsbidrag på 0,7 procent af vores økonomiske velstand.

Jovist, det er vi, og det har vi efterhånden været i et halvt århundrede. Så statistikken betvivler jeg ikke. Men er det virkelig anstændigt at fortsætte med at fremhæve dette, når vi i dag godt ved, at denne del af vores globale adfærd blot er en lille del af vores samlede globale adfærd.

Hvad med at vores klimaadfærd gennem årtier har påført de fattige lande byrder, hvis omfang vi ikke kender størrelsen af, men som meget vel kan være langt større end udviklingsbistanden?

Eller hvad med at vi fod slæbende undlader at øge bistanden til klimaindsatsen med ekstra (det hedder "additionelle" i det internationale bistands-

sprog) midler, sådan som vi har sagt, at vi ville, mens hele verden hørte på det, men i realiteten blot omdøber og omplacere eksisterende midler?

Hvad med den kreative, men tilsyneladende helt lovlige brug af udviklingsmidler til Danmarks integrationsindsats, som regeringer med skiftende farver uden at rødme har forfulgt?

Ret beset burde vi vel også nævne, at en stor del af bistandspengene ender i lommerne på danske konsulenter, danske virksomheder og danske organisationer, til glæde for omsætningen i Danmark? Det er ikke kriminelt, men helt nødvendigt for at drive vores bistandsindsats, og jeg har selv nydt godt af det i årtier. Men vi kan vel godt være åbne om det?

HVEM DELTE VERDEN I TO DELE?

At der er masser af danskere med store hjerter, er en ubestridelig kendsgerning. Det dokumenteres af de mange ulandsforeningernes mange støttemedlemmer, og det ser vi fx udmøntet i konkret form, når flygtninge dømt til udrejse finder beskyttelse hos lokale borgere.

Mange danskere har masser af hjerterum! Men at institutionalisere en forestilling om ”det lille land med det store hjerte” forekommer lige så selvovervurderende og selvforherligende som den tone, som også præger den nye udviklingsstrategi ”Fælles om verden”.

Efter denne forhåbentlig opbyggelige indledning vil jeg springe videre til Danmarks Indsamlingens officielle programerklæring for 2022. I lighed med i 2021 er det *corona-krisens børn*, der er i fokus. På hjemmesiden kan man læse følgende:

”Coronakrisen har delt verden i to. Under vores himmelstrøg er vi langsomt vendt tilbage til en tryk hverdag. Men i mange af verdens fattigste lande er krisen ude af kontrol. Hvor noden før var stor, er den nu ekstrem. Konsekvenserne rammer alle, men det er ofte børnene, der bliver hårdest ramt. Fordi deres håb om en bedre fremtid forsvinder, når skolerne lukker, når sulten tager over og folk dør, når fattigdommen vokser, og det, der fylder mest, er alt det, der mangler.”

De fleste læsere vil sikkert finde dette rigtigt og rimeligt og et kvalificeret grundlag for at indsamle mindst 120 millioner, som vi gjorde sidste år. Skabelonen er kendt: det er jo altid børnene (plus kvinderne) som rammes hårdest, uanset om der er tale om klimakriser, oversvømmelser, tørker, hungerkatastrofer, diktaturer, terrorisme, flygtningestrømme, konflikter, krige - og altså også corona. Så det grundlag kan jeg sådan set godt skrive under på.

Programtekstens forsøg på at sige noget præcist og meningsfuldt om verden anno 2022 er desværre ikke alene uigennemtænkt, men efter min mening direkte forkert.

Det er et problem, fordi det endnu engang bidrager til en fortælling, som åbenbart *skal* skabe hyggelig indsamlingsstemning uden forstyrrende mislyde, snarere end forståelse for og forandringer af en ulige og uretfærdige verden, som vi er fælles om og i høj grad medansvarlige for udformningen af!

For er det virkelig korrekt at skrive, at *coronakrisen* har delt verden i to?

Nej. Meget ondt kan vi gøre Mister Corona ansvarlig for, men burde vi ikke anstændigvis påtage os selv ansvaret for *delingen* af verden i to – én med nok af vaccinedoser, og én med alt for få? Fordi vi i vesten/nord alle forfulgte en *Os Selv Først* politik ved hjælp af al den økonomiske og politiske muskel, vi råder over. Og gjorde det med åben pande, åbne ører, åbne øjne og en helt åben tegnebog (glem alt om hvorfor 'additionelle' midler normalt *ikke* er det), samtidig med at forsigtige og velopdragne forskere, organisationsfolk og FN-ansatte fra starten gjorde det klart, at *vi ikke selv* ville kunne føle os sikre, før *alle de andre* også var vaccinerede.

INDSAMLING PÅ ÆRLIGT GRUNDLAG

Derfor foreslår jeg, at Danmarks Indsamling 2022 ændrer sin indledende programmerklæring til følgende mere præcise og sandfærdige tekst:

"Verdens rige og privilegerede, den gruppe vi danskere tilhører, har tilladt, at coronakrisen har delt verden i to. Under vores himmelstrøg vendte vi langsomt tilbage til en tryk hverdag (indtil en ny bølge kom brusende), fordi vi prioriterede at få vaccineret vores egne borgere først. Men i mange af verdens fattigste lande er krisen ude af kontrol, bl.a. fordi vi ikke i praksis har ydet den nødvendige bistand, vi havde stillet dem i udsigt. Derfor ser vi nu, at hvor noden før var stor, er den nu ekstrem, og konsekvenserne rammer børnene hårdest."

Og for at gøre det helt klart, at vi nu indser, at vi har fejlet, foreslår jeg, at programmerklæringens korte afsnit om landet med det store hjerte omformuleres, så det både er sandfærdigt og solidarisk:

"Vi opfordrer til en ekstraordinær global indsats, fordi vi som et lille privilegeret land har pligt og penge til at bidrage over evne. Vi gør det nu, fordi coronakrisens børn har akut brug for hjælp. Og vi gør det sammen med de mange lokale organisationer, som gør en stor indsats, og sammen med børnenes forældre, som gør deres bedste. Ingen kan gøre det alene. Ikke engang Danmark."

På dette reviderede grundlag vil jeg også opfordre danskerne til at se med, når hele Danmark samler ind "i den gode sags tjeneste" lørdag den 29. januar. Inden vi når så langt, vil jeg i min næste blog bl.a. se nærmere på de projekter, organisationerne samler ind til, og jeg vil især interessere mig for, hvordan organisationer og partnere i de fattige lande bidrager til at sætte dagsordenen. Måske vil jeg også komme ind på, hvorfor der kun er 12 organisationer med i showet, når der trods alt findes over 300 ulandsforeninger i Danmark?

DANMARKS INDSAMLING
LILLE LAND, STORT HJERTE

Januar 2022

DANMARKS INDSAMLING ANNO 2022
DEBATINDLÆG 2

Det andet af tre debatindlæg i Globalnyt.

Konceptet for den årlige Danmarks Indsamling har overlevet sig selv. Hverken form eller indhold lever op til den eftertænk-somhed og anstændighed, som man bør forvente fra mennesker og organisationer i Danmark, "det lille land med det store hjerte", som indsamlingen så poetisk formulerer det. Derfor bør de ansvarlige lægge kursen om.

EN DELT ELLER FORANDRET VERDEN?

Som knægt i starten af 60'erne spillede jeg håndbold på en pløjemarkslignende bane bag forsamlingshuset i Eggeslevmagle, fem km uden for Skælskør. Sprællemandsmålmanden Erik Holst, som jeg første gang så på en sort-hvid fjernsynsskærm, var ét af mine idoler. Mine tykke brilleglas, blandt andet, forhindrede en karriere udover drengeholdet. Men jo, jeg er stadig håndboldfan! Som resten af Danmark følger jeg i disse dage landsholdets vej mod endnu en finale.

Derfor skal der ikke lyde et eneste bebrejdende ord fra min side, når håndboldherrerne løber på banen med Danmarks Indsamling på trøjerne. Jeg er også ret sikker på, at mit barnebarn ville være skide stolt, hvis han fik en landsholdstrøje med indsamlingens logo på og derved kom til at reklamere for "det lille land med det store hjerte". Et slogan hans morfar fortsat mener er problematisk.

Det er utvivlsomt korrekt, at "det kan være med til at skabe ekstra opmærksomhed om vores vigtige formål, når vi igen i år samler ind til Coronakrisens børn", som formanden for Danmarks Indsamling og medarbejder i Folkekirkens Nødhjælp, Mulle Juul Korsholm, konstaterer: Lad os håbe, at trøjerne kaster en del penge af sig.

Inden jeg tager fat på dagens egentlig tema, vil jeg kort genbesøge mit angreb på indsamlingens officielle programerklæring, som i december 2021 blev formuleret på følgende måde:

"Coronakrisen har delt verden i to. Under vores himmelstrøg er vi langsomt vendt tilbage til en tryk hverdag. Men i mange af verdens fattigste lande er krisen ude af kontrol. Hvor nøden før var stor, er den nu ekstrem."

Jeg gør mig ingen illusioner om, at det er mine indvendinger, som har ført til nogle mindre, men ingenlunde betydningsløse, formuleringer. Det kan

være eftertanken, som har grebet ind. Nu står der i hvert fald i forkortet udgave dette på hjemmesiden:

”Coronapandemien har forandret vores verden. I Danmark må vi leve med afstand og nye restriktioner, og epidemien gør hverdagen svær for mange. Men i verdens fattigste lande er situationen langt mere katastrofal, og hvor nøden før var stor, er den nu ekstrem.”

Det er bedre end før. Men det er stadig milevidt fra at anerkende det medansvar, vi har for at der lige nu er akut behov for hjælp, og som jeg fastholder, vi kollektivt burde have stået ved i programmerklæringen. En retfærdig fordeling af vacciner, som vi har undladt at bidrage tilstrækkeligt til, kunne have medvirket til at forhindre at krisen fik det nuværende omfang. Det ved vi. Det har ingen afvist. Det er en sandhed, vi må leve med.

HVILKEN NGO GØR DET BEDST?

Siden sidst har jeg taget mig tid til at læse, hvad de 12 medvirkende organisationer fortæller om deres projekter. Humanitære og udviklingsmæssige indsatser for børn, især piger, i lande som bl.a. Sudan, Irak, Syrien, Zimbabwe, Togo, Colombia og Laos. Lande med meget forskellige udfordringer, nogle præget af voldelige konflikter, andre af autoritære styreformere. Flere af dem lande, som Danmark har arbejdet tæt sammen med i mange år.

Indsatserne er ved første øjekast ikke så forskellige fra den slags indsatser for sårbare børn og unge, vi samlede penge ind til i 60'erne og fremefter. Formålet kan være at yde et bidrag til fx bedre skolegang, rent drikkevand, tilstrækkelig ernæring, basal sundhed, beskyttelse mod seksuelt misbrug.

Og det er der bestemt ikke er noget forkert i. Behovet er der desværre stadig! Forårsaget af fattigdom, svage institutioner, klimaets menneskeskabte udskjelser, voldelige konflikter, korrupsion, lokale politiske elitors ligegyldighed - og det er blot toppen af isbjerget.

Pandemien har mindst talt ikke gjort situationen bedre for de millioner af i forvejen sårbare børn og unge, men det ville absolut give god mening at samle penge ind til de projekter, organisationerne præsenterer, selvom der ikke var nogen pandemi.

Nu lever vi som bekendt ikke længere i 60'erne, hvor begreber som *partnerskab* og *folkelig forankring* ikke optrådte i bistandsverdenens vokabularium. Derfor satte jeg mig for at finde ud af, hvilken rolle organisationernes partnere spillede, og ligefrem udpege en vinder.

Men til forskel fra den metode, som bruges i tv-kanalernes voldsomt populære bage-, bygge- og alt-muligt-andet-dyster, vil jeg uden alenlange kunstpauser... meddele... at... vinderen... er... Red Barnet.

Red Barnet fortæller stiltørdigt den forfærdelige historie om 17-årige Laveen, som har været gift to gange, og som nu får hjælp fra Red Barnet til at komme i arbejde og ud af fattigdommen.

Historien handler om flugt fra borgerkrigen i Syrien, som ender i en flygtningelejr i det nordlige Irak. Laveen tvinges til at blive gift, faren dør, hun

udsættes for fysisk og psykisk vold, et nyt ægteskab slutter tragisk med mandens død i en ulykke, og familien er helt afhængig af bistand fra internationale organisationer. Laveen og hendes mor hjælper med at passe høns på en lokal fjerkræfarm, hvilket er deres eneste indtjening.

Selvfølgelig ønsker Laveen at få en karriere eller i det mindste være i stand til at tjene nok til, at hun kan hjælpe sin mor og søskende. Heldigvis kan hun snart få hjælp af Red Barnet og den irakiske NGO *Harikar*.

Midlerne fra indsamlingen skal bruges til at etablere et projektcenter, som skal ruste flygtninge, kvinder og unge mødre til at finde job, blive iværksættere og håndtere problemer undervejs. Centeret etableres i samarbejde med Harikar, og måske kan det medvirke til at gøre Laveens drøm til virkelighed. Hun drømmer om at ende i kosmetik-branchen og starte en lille butik i flygtningelejren, hvor hun bor.

Heller ikke de læsere, som ikke er vant til at gennemskue, hvordan danske organisationers projektarbejde er skruet sammen, er i tvivl om, at projektet gennemføres i tæt samarbejde med den lokale NGO Harikar. Derfor vinder dette projekt.

Men det undrer mig alligevel, at Red Barnet ikke gør mere ud af at forklare hvad Harikar står for – eller i det mindste henviser til organisationens fine hjemmeside i fakta afsnittet, hvor man nøjes med at henvise til andre internationale organisationers informationer. En forspildt chance for at yde de lokale retfærdighed.

HVOR BLIVER PARTNERNE AF?

Derfor må jeg desværre også konkludere, at Red Barnet vinder konkurrencen om partnerskab på en noget ynkelig baggrund. Kun enkelte af de 11 øvrige organisationer (se alle organisationer på hjemmesiden) har så meget som en henslængt bemærkning til overs for deres partner.

Heller ikke 'min egen' organisation, *Mellempfolkeligt Samvirke* [som nu er en del af den internationale organisation *ActionAid*], som i starten af 90'erne var blandt de første til at tage folkelig forankring og partnersamarbejde alvorligt, har noget at sige om, hvordan indsatsen for piger i Harare-forstaden Hopley er organiseret.

Svæver projektet i et lufttomt rum?

Støtter MS projektet i Hopley direkte?

Eller sendes der en check til ActionAid organisationen i Zimbabwe?

Er lokale myndigheder involveret?

Gennemføres projektet reelt af andre organisationer?

Svarene må MS give os ved lejlighed. Indtil da kan man forsøge sig med at finde svar på deres egne hjemmesider – og medmindre andre er bedre til at støvsuge nettet, end jeg er, vil de opleve, at svarene blaffer i vinden.

”Men kan det ikke være lige meget?” vil ansatte i de 12 organisationer måske en smule irriterede spørge. Det vigtigste må vel være, at støtten når frem til de sårbare ofre for pandemien!

Nej, sådan spiller klaveret ikke. I år 60 efter vedtagelsen af den første lov om Danmarks udviklingsbistand kan vi ikke længere tillade os at bilde danskerne ind, at det kun er, når *vi* træder i karakter, at verdens sårbare og fattige i nogle af verdens fattigste lande får hjælp.

Selv de steder, hvor vi har svært ved at forestille os, at der findes lokale organisationer med stor kapacitet, findes de rent faktisk. Og hvis de ikke gjorde, ville det være grænsende til umuligt for danske organisationer at levere noget som helst. Check blot ind på Harikars hjemmeside og bliv overbevist.

Derfor en opfordring til, at der på indsamlingsdagen den 29. januar, mellem de mange hektiske indslag om, hvor store eller små beløb der er indsamlet hist og her, bliver mulighed for at høre en lokal repræsentant for hver af de 12 indsatser fortælle, hvordan aktiviteten er forankret lige præcis der, hvor pengene skal gøre en forskel.

Jeg gætter på, at danskerne i almindelighed vil være glade for at få at vide, hvorfor de med god samvittighed kan donere til Harikars og andre lokale organisationers og institutioners indsatser.

I øvrigt også en opfordring til, at komikeren og medværten, Anders Bo, i sin annoncerede reportage fra SOS Børnebyernes projekt i Rwanda dækker den lokale forankringsvinkel. SOS har gjort sig den ulejlighed at afholde et kick-off-møde med repræsentanter fra Rwandas uddannelsesministerium, sundhedsministerium, University of Rwanda og aktører i Rwandas civilsamfund. Jeg vil godt vide, hvad begrebet kick-off indebærer i denne sammenhæng. Orientering til organisationer og myndigheder i bred almindelighed – eller reelt medansvar og institutionel forankring?

Til sidst håber jeg, at forsvarsspillerne i den netop overståede weekend tog sig en blunder ind imellem, eftersom hvert eneste scorede mål udløste 50 kr. fra A.P. Møller. For at nå op på én million kroner skal der altså scores 20.000 mål, og det er da en del, men måske ikke helt umuligt. Det der med mål er vi danskere jo gode til. Så hvis der i weekenden spilles 500 kampe, skal der blot scores 40 mål i snit i hver kamp.

Det må da være muligt! Selv på pløjemarken i Eggeslevmagle kunne vi tilbage i begyndelsen af 60'erne nå derop, når Ejnar og Erling var i hopla.

DANMARKS INDSAMLING
LILLE LAND, STORT HJERTE

Februar 2022

DANMARKS INDSAMLING ANNO 2022
DEBATINDLÆG 3

Det tredje af tre debatindlæg i Globalnyt.

Konceptet for den årlige Danmarks Indsamling har overlevet sig selv. Hverken form eller indhold lever op til den eftertænkksomhed og anstændighed, som man bør forvente fra mennesker og organisationer i Danmark, "det lille land med det store hjerte", som indsamlingen så poetisk formulerer det. Derfor bør de ansvarlige lægge kursen om.

KLOKKEN 24:00 - RESULTATET

En flok stadigt overstadige indsamlingsværter danser rundt på scenen, mens de annoncerer, at nu kommer aftenens højdepunkt, resultatet i kroner og ører af al den *godhed*, danskerne, vi alle sammen, i fællesskab, for det kan vi jo, vi danskere, når der er brug for det, har fået til at flyde i stride strømme ned ad skærmen i fem uudholdelige timer.

"Fantastisk!" siger én af værterne, endnu engang, ja, gad vide for hvilken gang, det har han vist øvet sig på, eller måske står det på det kort, han på festlig vis vifter med, det har i sig selv været uudholdeligt at høre på i fem stive timer, da tallet viser sig på skærmen: *101.087.510 godbedskroner fra danskerne.*

"Det kan godt være, at vi er et lille land, men vi kan, når vi skal..."

Sandheden er, at det for arrangørerne må have været aftenens lavpunkt. Enhver indsamling med respekt for sig selv har som mål at indsamle mere end sidste år. Det lykkedes ikke. Cirka 20 mio. mindre blev det til.

Og endnu mere beskæmmende må det have været, at der blev samlet mindre ind, end tilfældet var i 1962, som påpeget undervejs i showet, da der var plads til et par korte sekunders eftertanke. Dengang blev det til 130-40 mio. nutidskroner.

Jeg har været spærret ind i fem timer, denne aften hvor min kære hustru ellers har fødselsdag, men jeg måtte meddele, at jeg var nødt til at se det hele for at kunne skrive om det.

På intet tidspunkt under pandemien har jeg oplevet indespærringen mere udmattende og udfordrende end denne aften. Nu ved jeg, hvad det vil sige at blive fyldt med en følelse af tomhed og meningsløshed, for alt, næsten alt i hvert fald, har denne aften har været tomt og meningsløst, præget af manglende eftertænkksomhed og anstændighed, sådan som jeg har hævdet i min indledning til de indlæg, jeg også skrev inden showet.

Mens jeg tørrer de sidste rester af selvsmagende godhed op fra gulvet, skurrer tonerne af Nannas ”Giv en hånd til Afrika” i min udbrændte hjerne. Sangen er fra 1985, udsendt til støtte for de sultende i Afrika. Allerede dengang var sangens selvforståelse en udfordring for mange, og de 35 år har ikke gjort det bedre. Hvad tænkte planlæggerne, da de besluttede, at det var en god idé?

På vej i seng tænker jeg, at nu må det her slutte! Nu må DR selv indse, at det er blevet *for* pinligt.

Ellers må lederne af de 12 organisationer, som ikke selv optrådte undervejs, trække stikket, nægte at deltage, fortvivlede som jeg tillader mig at formode, at de må være, over at lytte til den enfoldige og repetitive informationsstrøm, som har til formål at bekende for os selv, hvor gode vi er, selvom de 12 ved, at sådan hænger det ikke sammen, hvilket nogle af dem også indimellem artikulerer på udmærket vis.

Når det gælder Danmarks Indsamling, har de valgt tavsheden.
Det tjener dem ikke til ære.

KLOKKEN 20:00 – DEN RØDE TRÅD

Så er der gået en time, og jeg har forstået, at der forsvinder 150 kr. fra min konto, hvis jeg kommer til at sende en sms til 1212. Det gør jeg ikke!

Bagerfolket og portrætmalerne er i fuld sving, værterne hopper rundt i kulisserne, og telefonsvarerne fortæller med tæt på tårer i øjnene om børn, der slår deres gammeldags sparegris i stykker med en forhammer til fordel for indsamlingen.

”Selvfølgelig kan vi da undvære lidt.”

”Selvfølgelig kan man ikke sammenligne vores coronakrise med deres.”

”Selvfølgelig står vi sammen, når der er brug for det.”

Hvad det mere præcist er, vi *selvfølgelig* står sammen om, blafrer i vinden?

At det er *os*, som kan løse *deres* problemer, fordi de ikke *selv* kan finde ud af det? At *vi* har et medansvar for *deres* problemer, som vi ikke har lyst til at vedkende os? At dette lille lands overnaturlige evne til at yde godhed over evne er en *løgn*, som nærmer sig den fornægtelse af vores medansvar for slaveriet, vi er ved at vikle os ud af?

Tja, det var svært at finde ud af i den flom af almindeligheder, som flokkedes om at få taletid.

På dette tidspunkt har jeg til gengæld fundet ud af, at det er *bilerne*, som udgør showets røde tråd. Hver eneste gang jeg tænker, at *nu* kan jeg lige tage en tiltrængt pause, trækker et par værter et sort klæde af en dyr bil og forsøger at få mig til at sende en sms, og hvis ikke bilen i sig selv er attraktiv nok, har de fyldt alle dens hulrum op med gode forbrugsvarer, som om Mette Frederiksen ikke bare havde aflyst coronakrisen, men også klimakrisen.

Kammerat Klavs skriver fra sit domicil i et land, hvor han er tæt på sol og varme, men også oplever større ustabilitet og usikkerhed end herhjemme:

”Nu trækker jeg stikket. For meget sludder og reklameflimmer.”

Jeg skriver tilbage og konstaterer, at der stadig ikke er nogen, som har nævnt vaccinerne. Elefanten i lokalet. Den solidariske løsning vi glemte at være solidariske om.

KLOKKEN 21:00 – MARY ER DEN BEDSTE

Esbjerg kan med en stolt borgmester i spidsen meddele, at byen har indsamlet 1,5 mio. kr. Den første bulletin om hele indsamlingen lige nu siger omkring 25 mio. Hvor lidt eller meget er det egentlig? Hvordan kan vi kvalitativt udtrykke den beløbsmæssige størrelse af vores godhed?

Værten er ikke i tvivl: *"Det er fuldstændig vanvittigt!"*

Men allerede nu kan man fornemme, hvis man husker tidligere indsamlinger, at vi ikke når op på de 120 mio. fra sidste år. Det vidner værternes bønfuldende blikke om. De fornemmer, at det ikke går godt nok.

Vi endte som bekendt lavere, nemlig godt 100 mio. Meget eller lidt?

Hvis det passer, at regionerne bruger 6 mio. om dagen på coronatester, svarer 100 mio. kr. til mindre end en måneds testforbrug. Et sted har jeg læst, at vi bruger omkring 450 mio. på fyrværkeri hvert nytår.

Urimelige sammenligninger?

Bestseller donerer 5 mio. kr. Værten synes det er "fantastisk". Koncernens regnskab for 2020-21 viste et overskud før skat på 4,6 milliarder. Efter skat er der vel mindst 3 milliarder tilbage [jeg formoder, at de betaler en rimelig andel i skat], så donationen svarer til mindre end 0,2%, altså lavere end de 0,7% den nuværende regering mener, vi skal nøjes med at yde i bistand.

Konklusionen må være, at Bestseller med lethed kunne have doneret de 100 mio. det hele nu endte med.

Heldigvis troner Prinsesse Mary frem på skærmen og bidrager med aftenens mest sammenhængende og meningsfulde indlæg, langt mere præcist end det, udviklingsministeren sidst på aftenen præsenterer.

Det er uretfærdigt! Hvorfor skal en pige leve sådan? Jeg bliver oprørt! Krisen har forstærket problemerne. Nyttet det noget? Ja! Det er fornuftigt at investere i piger og kvinder.

Sagt stiltfærdigt, så man kunne fornemme, at det var ærligt og respektfuldt. Ikke med højtaler, som blev brugt ved andre lejligheder.

KLOKKEN 22:00 – NAVNLØSE OG ANSIGTSLØSE

Undervejs er der korte indslag om de projekter, pengene skal bruges til. Om traumatiske børn i Syrien, rent drikkevand i Nepal, piger i Burkina Faso, piger der bliver barnebrude, skolegang i Rwanda, prostitution i Zimbabwe, sygehuse i Irak, manglende indtægter i Laos.

Jeg talte ikke efter, men mon ikke alle 12 organisationer fik en omtale, selvom jeg ikke husker, om alle fik deres navn nævnt.

Til gengæld husker jeg, at ikke en eneste reportage berettede om den lokale forankring af projekterne, og heller ikke nævnte en konkret partner. De forblev navne- og ansigtsløse.

Mærkeligt, for det var netop hvad ministeren fremhævede, da han blev udspurgt af én af værterne. Her forklarede han, at vi i dag arbejder helt anderledes, end da første indsamling fandt sted. Vi har lokale partnere. Det lokale er vores udgangspunkt. Det skal være selv bærende og holdbart.

Men det var ikke, hvad danskerne fik indtryk af. Her var det *os*, der kørte med klatten. Det var danskernes vilje til at vise godhed, som var i fokus.

”*Hvad betyder det her for dig?*” spurgte værterne igen og igen de danskere, som sad ved telefonerne eller havde doneret et beløb.

”*Hvad betyder det for dig at få lov til at være med til at vise, at du hjælper?*” var det, de i virkeligheden spurgte om, men ikke rigtig syntes de ville sige, trods alt, for det kunne måske virke lidt for selvpromoverende og anmassende.

Sådan som hele konceptet er, anmassende i fysisk forstand, med bunker af daglige forbrugsvarer, spaophold, senge og dyner, sofaer og hele dagligstuer slynget i ansigtet på seerne.

Forbrug er godt, husk det! Det at godt at udvise godhed, og godt at få noget for det.

KLOKKEN 23:00 – HVOR BLEV VACCINERNE AF?

Efter fire timers fjollerier, fra pandekagebagning til portrætmalning, videre til store el-biler og rejser til de varme lande, afbrudt af en snak med en kendis ved telefonerne, plus håndboldstjerne ikke at forglemme, var kroppen efterhånden mør og tristessen uudholdelig.

Derfor var jeg indstillet på at give showet en chance den sidste times tid. Når man er så meget ude af takt med befolkningen, som jeg åbenbart er, må man gøre en indsats for at finde noget positivt.

Her kommer ministeren meget belejligt ind. Han er altid ærligt begejstret.

”*Det er en meget rørende aften,*” siger han, og takker alle, og jeg tror, han mener *alle* danskere, men måske især dem, der har sendt en sms eller gjort noget andet for at bidrage, med deltagelse i en godhedsaktivitet, med hjerte i hånd.

Så sker det utænkelige på en aften som denne. Værten tillader sig at stille ministeren et kritisk spørgsmål:

”*Kunne vi ikke godt give lidt mere i udviklingsbistand? Har vi ikke givet mere før?*”

Det tror jeg ikke var planlagt, men desværre førte det ikke til noget. Ministeren parerede med det mantra, som efterhånden ikke behøver at stå i talepapirerne, fordi det har været gentaget så ofte: ”Vi lever op til FN-målet. Vi er blandt de fire bedste i verden.”

Værten spurgte ikke om vacciner, og ministeren mente åbenbart ikke, at der var grund til at bringe det tema ind i debatten. I præfabrikerede indslag slog indsamlingen fast, at ”coronakrisen har delt verden i to”, hvilket jeg tidligere har afvist som forkert.

Sandheden er, at *vi* gennem vores usolidariske adfærd på vaccinefronten har *skabt* en todelt verden, eller bidraget til at uddybe kløften. På hjemmesiden står der nu mere korrekt, at ”corona-pandemien har forandret vores verden”.

Lidt efter blev den heldige vinder af den sidste bil, inklusive et spaophold hos Ole Henriksen i Los Angeles, fundet. Vinderen var da glad, men han havde to biler i forvejen. Betyggende.

KLOKKEN 24:00 – VI KAN GØRE DET BEDRE

Jeg har ikke noget imod indsamlinger! Skruet sammen på den rigtige måde kan en landsdækkende indsamling være med til at skabe en fællesskabslignende fortælling om vores, Danmarks og danskernes, rolle i en ulige, ubalanceret og uretfærdig verden.

Den fik vi ikke i aften, men det havde været rart at få den. Den slags fortællinger har vi evnet at skabe sammen før i tiden. Hvorfor skulle vi ikke kunne gøre det igen, uden at det virker pinligt?

Derfor var det opmuntrende, at der var et indslag, hvor Kong Frederik opfordrer til at bidrage til landet første indsamling til udviklingslandene i 1962.

Som gammel MS-medarbejder vidste jeg, at det var folk i Mellemløbet Samvirke, som i 1961 skrev til statsminister Viggo Kampmann og foreslog en bredt anlagt *oplysnings- og indsamlingskampagne*. Bistand til udvikling var noget nyt, Kampmann var positiv, der blev nedsat et arbejdsudvalg, senere et præsidium af fremtrædende personer.

Landsindsamlingen Danmarks U-landshjælp var en realitet. Logistikken lå hos MS, men mange andre organisationer var med. Der blev dannet 463 lokalkomiteer, som gennemførte imponerende arrangementer. Mindst 1.400 skoler deltog i ”Danske Skolers U-landshjælp” for at samle penge ind til skolebyggeri i Marokko.

Der var i sandhed tale om en landsindsamling, som mobiliserede hele landet. Ja, snarere end en *indsamling* kan man - med fare for at blive rørstrømsk - tale om en *samling* omkring en sag.

Det endelige resultat blev 12,3 mio., svarende til godt 130-40 mio. i nutidspenge. Regeringen havde besluttet at doble op, så alt i alt blev det til 24 mio. – 260 mio. målt i dagens værdi. Det burde ministeren have husket. Det burde også have været muligt at samle ind i år.

Snarere end en Danmarks-*indsamling* har vi i dag brug for en Danmarks-*samling* omkring globale udfordringer, som vi med vedtagelsen af FN's globale bæredygtighedsmål har forpligtet os til at løse i samarbejde med andre. Det kan være sulten, klimaændringerne, flygtningestrømmene, uligheden, arbejde til de unge, kvinders rettigheder, og pandemier. Der er nok at tage fat på.

Hovedprincipper for en ny slags indsamling skal som minimum være:

Ingen indsamling af penge. Tiden er inde til at droppe indsamlingen af penge. Det kan organisationerne tage sig af i deres daglige arbejde. Vi kan ikke spille vores tid på pjattet reklamering for bilmærker og andet.

Fokus på idéer og begejstring. Vi har brug for at udvikle idéer og skabe begejstring omkring det, vi i fællesskab kan gøre, som enkeltpersoner, lokalsamfund, nation og klode.

Alle organisationer skal involveres. Der findes ikke blot tolv, men mange hundrede organisationer i Danmark, som arbejder med at fortælle, forklare og forandre både hjemme og ude.

Ansigter og stemmer derudefra. Vi er nødt til at indse, at forandringer først og fremmest skabes af folk lokalt, og vores rolle er at støtte og hjælpe, med gode idéer og også penge. Vi skylder dem respekt ved at inddrage dem.

Der er kort sagt brug for at nytænke, hvordan vi kan mobilisere til landsomfattende samling om udfordringer, vi er nødt til at finde fælles løsninger på. Hvis den årlige indsamling fortsættes på de nuværende præmisser, vil det være bedre at stoppe.